

מכות חינוכיות בחינוך

הילד שבר את הכלים

1. קנאת סופרים תרבה חכמה

פנחס בן אלעזר בן אהרון הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום. (במדבר כה, י"ב)

2. חושך שבטו שונא בנו

אם האב שלהם לא היה מוכיחם ביסורין, בנקל היו אוחזים מעשה האומות בידיהם והיו אובדים ח"ו, ולכן הוא מיסרן כדי לקיימם בדבקותם, כי את אשר יהאב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה. (משלי יג, כד, רמ"ד וואלי)

3. חינוך גאולה

סמיכות פרשיות הללו כהונת פנחס וצורר את המדיינים והמניין ופטירת משה ע"ה. העניין הוא כי עתה התחיל להיות הנהגה אחרת של דור באי הארץ לכן היה מניין חדש. וכמו בדור המדבר ניתן להם אהרון הכהן כך בדור זה היה כהונת פנחס. רק מקודם היה במעלה עליונה למעלה מהטבע ... ופנחס בדין זכה לכהונתו, כי היה לפי השתנות הדור שהתחיל עתה להיות עבודת האדם והתעוררות שלמטה בחינת תורה שבעל פה. (שפת אמת, פנחס, שנת תר"מ)

4. ממודעות יהודית לעם ישראל

רבי אלעזר פתח ואמר, 'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך. שמע בני מוסר אביך דא קב"ה. ואל תיטוש תורת אמך, דא כנסת ישראל. (זוהר פנחס, ד' רי"ג, א)

5. התעוררות דלתתא

היושבת בגנים, דא כנסת ישראל, דאיהי בגלותא עם ישראל, ואזלא עמהון בעקתייהו. חברים מקשיבים לקולך, משריין עלאין. כולהו צייתין לקולך ... השמעני, קלא דאינון חברייא דמשתדלי באורייתא דהא לית תושבחתא קמאי, כאינון דמשתדלי באורייתא. (זוהר פנחס, ד' רי"ג, א)

6. חינוך ארצישראלי

צלול הוא הרצון של הילד, ועם זה צלולה היא בינתו. כלומר גרעין הדעה הטבעית שלו הוא גרעין בריא, שכל ההשפעה הלימודית צריכה להיטפל בשמירת בריאותו, יותר ממה שהיא רגילה להיטפל בהתפתחותו. כששמים המטרה של שמירת הניקיון של הכישרון הילדותי, של אוצר האושר של האדם, בראשית היסוד החינוכי, באה ההתפתחות באופן מבורך. המחשבה האמונית, אור הרעיון של הגודל האלוהי, הבריור של יחסנו לאלוהים, הודאות האלוהית, התום והיושר במעמקייהם, כל אלה הם סגולות ילדותיות, שרק הבל פה שאין בו חטא כולל את תמציתם בטהרה, מבלי צורך של ידיעה מפורטת, שאנו קוראים לה שלא בצדק ברורה. דבר אלוהים חיים בפי עוללים ויונקים, יסוד העולם הוא, בסיס התרבות, ומכון להצלת הנשמות וההצלחה החברתית היותר גדולה. זהו רז גלוי לישראל, שנתברר הרבה בגלות, שנתחבבה בו התורה, ועלה הערך של חיבת תינוקות של בית רבן למדרגה עליונה. כשהתחיה הלאומית מתחילה, צריכים לשוב ליסוד חיים זה, בכל אומץ קדשו. (הרא"ה קוק, שמונה קבצים, ב, שנח)